

גבירותי ורבותי,

מקומו של ג'ורג' פרייריק הנדל, או ג'ורג' פרדריק, כפי שכינה את עצמו אחרי שהתמזג כאיש אנגלי, הוא בין המלחינים הגדולים באמת. בן תקופתו יוהאן סבסטיאן באך- שניהם נולדו ב-1685. אמר, על פי סיפורים, שאלמלא נולד כבאך, הנדל הוא האדם היחיד שהיה רוצה להיות. בטהובן כינה את הנדל "ללא עוררין המאסטר של כל המאסטרים" ומספרים שהיידן התרגש עד דמעות כששמע את מקהלת ההללויה של הנדל.

כמו בטהובן, מוצרט ביקר בהאג בגיל צעיר ועיבד יצירות מאת הנדל כמו האורטוריות המשיח, הסעודה של אלכסנדר ואסיס וגולטאה. בדרך זו הוא שמר על המורשת האומנותית של המלחין בזמן בו יצירות של מלחינים שחלפו מן העולם נוגנה לעתים נדירות. המתאוס פסיון של באך נזנח לתקופה ארוכה יותר, ונאלצה לחכות עד שזכתה לתחייה על ידי פליקס מנדלסון.

בניגוד לבאך, המוסיקה של הנדל מעולם לא נעדרה באמת במהלך 250 השנים האחרונות. אופרות רבות חיכו, אמנם, להעלתם מחדש על הבמה, אך מתחילת המאה ה-20 עם התחזקות הדרישה לביצוע הסטורי, הן מצאו שוב את מקומן.

מעניין לדעת שהנדל מעולם לא היה פופולרי בהולנד כמו בן תקופתו באך. ניתן להבין את זה כשמדובר באופרות. להולנד, בהשוואה למדינות אחרות באירופה, לא הייתה מסורת עמוקה של אופרה. עדות שמדגימה את הטענה הזו היא של וולטר. אחרי ביקורו בהאג ב-1722 הוא סיכם "הייתה לנו כאן אופרה נוראית". לפחות בהאג הייתה אופרה...

האורטוריות של הנדל, כשהמשיח יוצאת מן הכלל, לא נהנו גם הן מפופולריות רבה כמו מזו שנהנה המתאוס פסיון במאה האחרונה. זה מאוד חבל משום שהאורטוריות, כמו האופרות של הנדל, מכילות לא רק אריות יפות, אלא גם קטעי מקהלה יוצאים מן הכלל. בניגוד למה שיש לצפות מאורטוריות, קטעי המקהלה של הנדל מלאים בדרמה גדולה.

אני מקבל בזרועות פתוחות את היוזמה של שנת הנדל בהאג. לא רק בגלל שאני מעריך גדול של המוסיקה של הנדל- האופרה האהובה עלי היא אמאדיג'י מגולה", יצירה שתוססת מתשוקה ורגשות, מלאה במוסיקה נהדרת. ישנן סיבות רבות לציין 250 שנה מאז מות הנדל, ובמיוחד בהאג.

כמו אחיו ההלחנה מוצרט וטהובן, הנדל גם ביקר בעירנו מספר פעמים, לעתים קרובות כמקום מנוחה בין מסעותיו. הוא היה בהולנד בפעם האחרונה ב-1750. בביקור זה הוא ניגן על העוגב בחרוטה קרק (הכנסייה הגדולה) בהארלם, אותו עוגב ש אנחנו רואים עד היום. יש תיעוד על המקרה הזה בעיתון ה'חראבנהאחסה קורנט' מה-4 בדצמבר 1750. על פי התיאור, הרבה שגריים זרים ואנשים מפתח אחרים נכחו בקונצרט, ביניהם כל החצר.

הנוכחות של אלה לא אמורה להפתיע, משום שסביר להניח שהנדל שמר כל חייו על קשרים עם תלמידתו לשעבר, הנסיכה אנה פון האנובר, אשתו של ווילם הרביעי. בזמן ביקורו של הנדל, ווילם היה שטאטהולדר מזה שלוש שנים, והזוג רק עבר לגור בהאג מפריזלנד.

לאנה, הנסיכה המוסיקלית- שנולדה לפני 300 שנה ומתה לפני 250 שנה- היה תפקיד משמעותי בחיי המוסיקה בהאג. בשנים שקדמו לנגינתו של הנדל בניו קרק (הכנסייה החדשה), הסצנה המוסיקלית סבלה מעט ממחסור, כפי שגילה וולטר. מסיבה זו בדיוק היה בלתי נמנע שאנה ופמלייתה יבואו לניו קרק לשמוע את המורה שלה. מאוד סביר להניח שהיא הזמינה אותו אל הארמון הט לו, שם בנו בדיוק עוגב חדש.

הביקור של הנדל בעיר והקשר שלו עם אנה פון האנובר הם לא הסיבות היחידות להכתיר את שנת 2009 כשנת הנדל בהאג. הכח המניע את קרן הנדל 2009 הוא המחלקה למוסיקה עתיקה בקונסררטוריון המלכותי, שיוהאנס בור עומד בראשה.

המחלקה למוסיקה עתיקה וביצוע היסטורי, שהחלה כיוזמתו של פרנס ברוגן, קיבלה במהלך ארבעים השנים האחרונות שם שאין עליו עוררין. אם בהתחלה היה זה השם של המורים שמשך את התלמידים (שמות כמו פרנס ברוגן, זיגיסוואלד ווילנד, ברטולד קייקן ויאן טר לינדן) היום רק השם של המוסד הוא מילה נרדפת לחינוך ברמה הגבוהה ביותר בתחום המוסיקה. האג היא כמו מכה של עולם המוסיקה העתיקה. וזה דבר שאנחנו יכולים להיות מאוד גאים בו.

"האסכולה ההולנדית" במוסיקה העתיקה ידועה בשל הבעה עמוקה ונגינה עצמאית יחד עם תשוקה מזדמנת להתנסות בידע היסטורי מבוסס בביצוע חדש. רפרטואר רב הוחזר, תרתי משמע, משממון השכחה, וכשהוא מנוקח מאבק הוא בוצע מחדש על ידי סטודנטים וסטודנטים לשעבר של האג כמו רק נכתבו אתמול. היצירות האלה הן לא רק מוצגים במוזיאון, הן מלאות חיים.

העיר האג היא בהחלט עיר בין לאומית מבחינה זו: 200 הסטודנטים במחלקה למוסיקה עתיקה מגיעים מ-35 מדינות שונות בעולם. בסיום הלימודים הם משתלבים בעולם המוסיקה הבינלאומי, לוקחים איתם ידע ונסיון שהם רחשו כאן.

אלה הם המוסיקאים שאתם תשמעו, לא רק היום, אלא גם בהמשך שנת הנדל. לדוגמה ב-24 באפריל כש-75 מהם יבצעו את זה היום שהעולם יצר. הנדל כתב את היצירה הזו לחתונתה של אנה ווילם. עוד דבר לצפות לו הוא הביצוע של האופרה המוקדמת של הנדל אגריפינה, שגם היא תבוצע על ידי תלמידים מהקונסררטוריון ותלמידים מאקדמית האופרה החדשה.

התוכנית המלאה לשנת הנדל בהאג, עם תרומתם של מוסיקאים מעולים מבית ומחוץ לו, ארוכה מדי מכדי להיות מוכרזת כאן. לא רק מוסיקה של הנדל תועלה. יבוצעו גם יצירות של מלחינים אחרים, חלקם בני זמננו. אני אעשה כמיטב יכולתי

להיות נוכח בכמה שיותר מהארועים האלה. אני גם מקווה בכנות שאנשים רבים, מהאג ומעבר לה ירצו לחגוג את שנת הנדל איתנו. הגאונות שלו עדין נותנת השראה ומרגשת המונים, גם מאתיים וחמישים שנה אחרי מותו.

אני משוכנע שרבים מהאנשים שיושבים בקהל של קונצרטים של הנדל חווים בדיוק את המילים כפי שהן מצוטטות מתוך האודה ליומה של הקדושה סיסיליה:

But bright Cecilia raised the wonder higher:
When to her organ vocal breath was given
An angel heard, and straight appeared -
Mistaking earth for heaven.

אך סיסיליה החכמה הפתיעה אף יותר:

כשצרפה לעוגבה גם קול אנוש

מלאך שמע, והופיע מיד

טעה בין ארץ ושמים

ועם "קול אנוש" שאני מעביר כעת לעוגב, אני מכריז על פתיחת שנת הנדל 2009!